

Koeien geven goed melk op rantsoen met natuurgras

Het areaal natuurlijk grasland groeit razendsnel. Wat te doen met al dat gras? Melkveehouders zien je er mee aankomen. Een beetje is best goed voor hun melkvee, maar bij grote hoeveelheden loopt de melkproductie terug, is de heersende opvatting. Het innovatieproject 'Natuurgras in melkveerantsoen' toont aan dat dat niet zo is. 'We zijn namelijk iets belangrijks vergeten in onze voerstrategieën: de koe is een herkauwer', zegt onderzoeker Gerard Migchels.

Natuurlijk grasland is in deze tijd van het jaar een lust voor het oog. Van dit soort graslanden vol bloeiende kruiden valt steeds meer te genieten. Zagen we in Nederland tot tien jaar geleden eigenlijk alleen natuurgraslanden op echte natuurterreinen, nu zien we ze ook bij boeren met bedrijven in zogenoemde bufferzones rondom natuur en bij boeren met agrarische natuur en beheergrasland. Alles opgeteld beslaat het areaal natuurgrasland zo'n 100.000 hectare. En er komt nog veel meer bij, door onder meer de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur en beheersovereenkomsten met agrariërs. In 2020 heeft Nederland er zo'n 250.000 hectare van, een kwart van het totale Nederlandse graslandareaal. Voor burgers is al dat grasland prachtig om te zien, maar in de ogen van melkveehouders levert het suboptimaal voer op voor hun melkproducerende koeien. Het gaat daarom vooral naar droogstaande koeien en jongvee.

>> Miljoenen euro's

Maar omdat het areaal natuurgras hoe dan ook zal groeien en boeren er steeds meer op aangewezen zullen zijn, is het belangrijk dat natuurgras in het rantsoen van melkvee ingepast wordt. Dit is niet alleen in het belang van veehouders, maar ook van natuurterreinbeheerders en zeker het ministerie van LNV, maakt Gerard Migchels duidelijk. Want als er niets verandert wordt natuurgrasland een grote kostenpost. Hij legt het uit: 'Je ziet onder boeren een afnemende belangstelling om natuurgrasland van terreinbeherende organisaties te pachten. Terreinbeheerders blijven straks met grote hoeveelheden natuurgras zitten. Dit betekent afnemende inkomsten en een niet-dekkende exploitatie. Ze zullen dan bij LNV aankloppen voor een hogere beheersvergoeding. Die horen ze in principe ook te krijgen, omdat de vergoeding gebaseerd is op de werkelijk gemaakte kosten. Dit kan LNV miljoenen euro's per jaar kosten. Dit doemscenario is te voorkomen, als boeren ervan overtuigd raken dat natuurgras wel geschikt is voor melkvee.'

>> Incompleet voermodel

Het innovatieproject 'Natuurgras in melkveerantsoen' kan hieraan bijdragen. De eerste onderzoeksresultaten laten namelijk zien dat natuurgras wél waardevol veevoer is. Een herwaardering van dit gras is op zijn plaats. Want wat is het geval? De huidige voerstrategie is gebaseerd op een adviesmodel dat uitgaat van de energiewaarde van veevoer. In dit model komt het vezelrijke en eiwitarme natuurgras er slecht vanaf. 'Onterecht', zegt Migchels. 'Waar het model aan voorbijgaat is dat koeien herkauwen en veel meer energie uit energiearm voer kunnen halen dan we tot nog toe veronderstellen. Het voederwaardemodel is incompleet en dus toe aan een revisie.'

>> Lab en praktijk

Die revisie vindt plaats in het innovatieproject. Onderzoekers gaan na hoever boeren kunnen gaan met het voeren van natuurgras zonder dat de melkproductie afneemt en hoeveel extra energie koeien door herkauwen uit het gras kunnen halen. Het eerste gebeurt in een praktijkproef op Praktijkcentrum Zegveld. Vier koppels koeien staan er op een kuilvoerrantsoen met respectievelijk 0 (controle), 17, 33 en 50 procent natuurgras. Door te bekijken hoeveel de koeien ervan eten, hoeveel melk ze geven en hoe de melksamenstelling eruitziet, is uiteindelijk het optimale aandeel natuurgras te bepalen. De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat de melkgift (ongeveer 36 kilo per dag) bij 17 procent natuurgras in het rantsoen niet wezenlijk afwijkt ten opzichte van een rantsoen zonder natuurgras. Bij 33 en 50 procent natuurgras gaat de melkgift beperkt achteruit, respectievelijk 2 tot 3 kilo per koe per dag. Het tweede deel van het onderzoek gebeurt in het laboratorium. Het is gebruikelijk om in het lab het voer te verkleinen en er vervolgens de energiewaarde van te bepalen. De invloed van het kauwen en herkauwen van koeien op het vrijmaken van energie neem je op die manier niet mee. Dat wordt nu wel gedaan. Bij fistelkoeien – koeien met een

opening in de penswand – wordt gras uit de pens gehaald dat al is gekauwd en herkauwd. Hiervan wordt nu de energiewaardes vastgesteld.

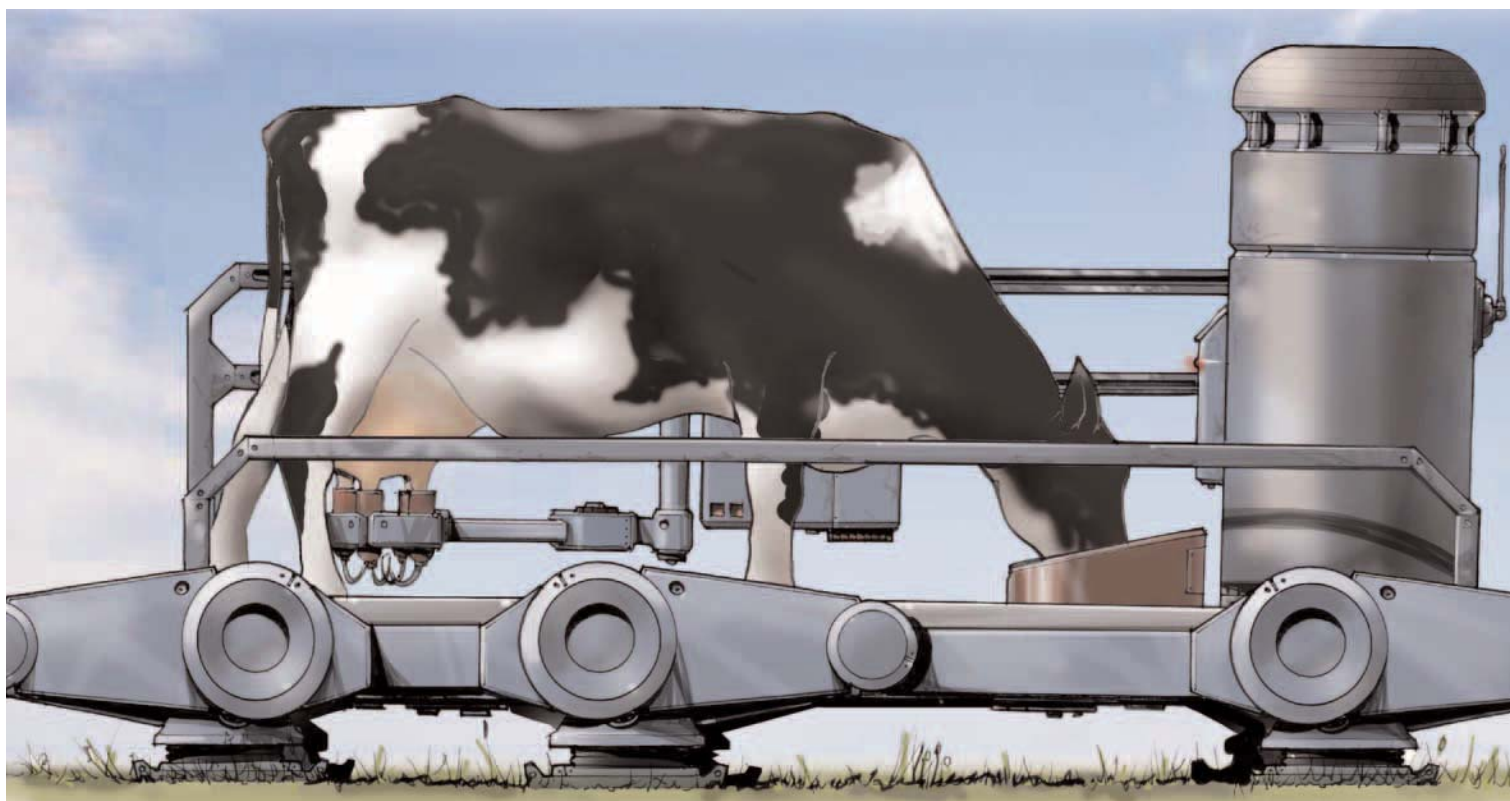
>> Doorkijk naar de toekomst

De resultaten van dit voedingsonderzoek zijn zo veelbelovend, dat het kan bijdragen aan nieuwe bedrijfssystemen voor de melkveehouderij. Bijvoorbeeld natuurgerichte, grootschalige melkveebedrijven mét weidegang in natuurlijke landschappen. Dit is het toekomstbeeld van het Systeeminnovatieprogramma multifunctionele bedrijfssystemen voor 2030. Grootschalige bedrijven in waardevolle cultuurlandschappen lijkt te conflicteren, maar dat doet het niet. In gebieden zoals de Drentse Aa en het veenweidegebied waar boeren door suboptimale productieomstandigheden wegtrekken naar andere gebieden, is het een goede optie. Enkele grootschalige bedrijven met bijvoorbeeld 200 koeien kunnen een heel gebied beheren en wellicht zelfs beter dan vele kleinere bedrijven. Want ze voldoen aan de maatschappelijke wens naar duurzame productie en naar koeien in de wei. Voor de bedrijfsvoering zetten de grootschalige natuurgerichte bedrijven innovatieve technolo-

gieën in, zoals een mobiel melksysteem in de wei waarin koeien zichzelf melken, een automatisch voersysteem dat ervoor zorgt dat elke koe een afgestemd rantsoen krachtvoer, gras en natuurgras krijgt. Ook kan het landschapsontsierende prikkeldraad weg. De koeien krijgen via een soort koptelefoon signalen wanneer ze bij het virtuele hek zijn gekomen en waar ze dus niet 'overheen' mogen. Omdat de investeringen voor deze technologieën nogal hoog liggen, is dit bedrijfssysteem voor natuurlijke landschappen alleen voorbehouden aan grootschalige bedrijven.

>> Melkveehouderij en natuurbeheer samen

'Nu moeten we nog zorgen dat de nieuwe technieken zoals een dynamisch voermodel, virtuele afrastering en mobiele melkrobots ook daadwerkelijk in praktijk gaan werken', zegt Migchels. Het Systeeminnovatieprogramma multifunctionele bedrijfssystemen wil dit samen oppakken met de industrie, productschappen en maatschappelijke organisaties. Want dan kunnen in veel gebieden, en op veel grotere schaal dan nu, melkveehouderij en natuurbeheer in hand en hand gaan.



Meer informatie:

Gerard Migchels, **t** 0320 293461, **e** gerard.migchels.wur.nl of

Gert van Duinkerken, **t** 0320 293425, **e** gert.vanduinkerken@wur.nl

Zie ook de website www.syscope.nl en kies hiervoor de buttoncombinatie 'multifunctioneel' en 'ontwikkeling'